

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

NR. 81 / MAI 2018

81

Inteligența emoțională – factor condițional al unei educații de calitate

| de CORINA REVNIC

Importanța activităților extracurriculare pentru elevi și profesori

| de MIHAELA NICOLAE & CARMEN ANTONESCU

Învățarea și poveștile digitale

| de CARMEN-LIDIA NISTOR

De ce să introducem activitățile ludice în învățarea limbilor moderne?

| de IULIA SAMSON

Strategii educaționale pentru motivarea elevilor să învețe o limbă străină

| de MIRELA RUSU

Particularități ale dezvoltării psihosociale a copilului preșcolar

| de ANCA CARAGEA

Domeniul estetic și creativ și valoarea sa formativă în activitatea cu preșcolari

| de LILIANA PRICOP

Jocul – mijloc eficient de cultivarea bucuriei de a învăța în educația antepreșcolară

| de DANIELA-MIOARA CHISĂLIȚĂ

Strategii moderne pentru recuperarea și integrarea elevului cu CES

| de MARIANA MOCĂIȚĂ

Eu și școala incluzivă

| de ALINA IGNĂTESCU

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Online: www.iteach.ro/experientedidactice

Partener: Institutul de Științe ale Educației

Revista "iTeach: Experiențe didactice" își propune să promoveze aspectele practice ale predării, învățării și evaluării școlare prin aducerea în prim plan a experiențelor concrete ale cadrelor didactice. Constituie un canal de comunicare și de informare în cadrul comunității cadrelor didactice înscrise pe platforma iTeach.

Descriere prin cuvinte cheie:

didactică aplicată, practică pedagogică, situații educative, experiențe didactice

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

Cod de identificare ISSN / înregistrarea Bibliotecii Naționale a României:
iTeach: Experiențe didactice (online) = ISSN 2247 – 966X
ISSN – L = 2247 – 966X

EDITOR: **TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație**

www.tehne.ro

REDACȚIA:

Str. Dr. Louis Pasteur 54
București 050536

COLECTIV DE REDACȚIE

dr. Olimpiu ISTRATE (Universitatea din București, Departamentul pentru Formarea
Profesorilor)

dr. Oana GHEORGHE (Institutul de Științe ale Educației)

dr. Simona VELEA (Institutul de Științe ale Educației)

Alexandra BUNICA (Institutul de Științe ale Educației)

Doru ȘTEFĂNESCU (Social IT)

dr. Simona GĂBUREANU (Universitatea Politehnica București, Catedra pentru Pregătirea
Personalului Didactic)

dr. Ema FÂCIU (Universitatea "Vasile Alecsandri" din Bacău, Școala doctorală; Casa
Corpului Didactic "Grigore Tăbăcaru" Bacău)

E-MAIL: echipa@iteach.ro

PAGINA REVISTEI:

www.iteach.ro/experiencedidactice

Inteligența emoțională – factor condițional al unei educații de calitate

De **Corina Revnic**

SCOALA GIMNAZIALA SAULESTI (Gorj)

Calitatea educației este condiționată în primul rând de competențele profesorilor, de concepția lor pedagogică, de măsura în care ei construiesc un demers educațional centrat pe nevoile și interesele educabililor. Cultura calității trebuie să devină pentru orice dascăl un referențial la care să se raporteze constant încă din momentul proiectării actului didactic. A manageria eficient situațiile educaționale tipice și a identifica prompt soluții pentru situațiile educaționale atipice implică din partea profesorului nu numai valorificarea unor competențe cognitive, metodologice, manageriale etc., ci și o serie de competențe emoționale. Competențele emoționale sunt „ingredientele” necesare pentru o proiectare corectă a demersului educațional, pentru o predare de calitate, pentru optimizarea comunicării didactice, a relațiilor educaționale, pentru construirea unui climat educațional armonios.

Profesorul bun nu mai poate fi considerat astăzi doar acela care posedă solide cunoștințe de specialitate. Dacă ne dorim o educație de calitate trebuie să ne asumăm, ca obiectiv prioritar, formarea unor educatori competenți, pregătiți să exercite în spațiul clasei multiple roluri și reprezentând, în mod autentic, modele absolute pentru elevii lor.

Formarea inițială și continuă trebuie să vizeze deci și instrumentarea cadrelor didactice cu un set de competențe care să le permită acestora nu numai să transmită eficient informațiile, ci și să interacționeze optim cu elevii, să soluționeze adecvat stările tensionale sau conflictuale din spațiul clasei, să-și gestioneze adecvat propriile emoții, conștientizând permanent că reacțiile, comportamentele, atitudinile lor au un impact major asupra elevilor.

Emoția este o dimensiune intrinsecă a actului educațional. Repertoriile celor doi actanți educaționali – educatorul și educabilul – sunt compuse nu numai din cunoștințe, deprinderi, priceperi, aptitudini etc., ci și din trăiri afective, trăiri care „colorează” puternic fiecare secvență a unui demers didactic. Emoțiile influențează comportamentele noastre, atitudinile pe care le dezvoltăm, modul în care gândim, deciziile și toate demersurile noastre. Ele, aprecia Feldman oferă informații pentru toate acțiunile, toate visele și preocupările noastre, fiind parte integrantă din cine și ce suntem, la un moment dat, fiecare dintre noi.

Începând din deceniul 9 al secolului trecut, se constată un interes

din ce în ce mai crescut pentru dezvoltarea competențelor emoționale și a inteligenței emoționale, interes ce are ca punct de plecare premisa conform căreia problemele cu care se confruntă societatea, în ansamblul ei, dar și fiecare dintre noi în parte, sunt generate de un slab control al emoțiilor.

Conceptul „inteligență emoțională” (EQ) a fost utilizat pentru prima dată de către Wayne Leon Payne (1985), acesta conferindu-i sensul de „abilitate care implică o relaționare creativă cu stările de teamă, durere și dorință”. Fondatorii acestui nou domeniu sunt însă John D. Mayer și Peter Salovey, care descriu inteligența emoțională ca fiind

„capacitatea de a percepe emoțiile, de a accesa și genera emoții astfel încât să vină în sprijinul gândirii, de a înțelege emoțiile și semnificația acestora și de a regla în mod eficient emotivitatea, pentru a determina îmbunătățirea evoluției emoționale și intelectuale.”

Definind inteligența emoțională ca fiind „capacitatea de a recunoaște propriile emoții și sentimente și pe cele ale celorlalți, de a ne motiva și de a face un mai bun management al impulsurilor noastre spontane, cât și al celor apărute în relațiile cu ceilalți”, Goleman identifică următoarele competențe emoționale și sociale de bază circumscrise acesteia: conștiința de sine; stăpânirea de sine; motivația; empatia; sociabilitatea.

Plecând de la premisa că „fiecare emoție este un punct de plecare pe cale dezvoltării personale”, trebuie să identificăm modalități adecvate pentru a dezvolta competențele emoționale ale viitorilor profesori, competențe ce vor servi ca instrumente eficiente pentru continua lor dezvoltare profesională, dar le vor susține și activitatea de modelare a personalității elevilor. Competențele emoționale sunt „ingredientele” necesare pentru o proiectare corectă a demersului educațional, pentru o predare de calitate, pentru optimizarea comunicării didactice, a relațiilor educaționale, pentru construirea unui climat educațional armonios.

Valorificându-și competențele emoționale, profesorii devin mai sensibili și mai receptivi la nevoile educabililor, reglându-și acțiunile în funcție de acestea. Astfel, ei conștientizează faptul că în prim planul scenei educaționale trebuie plasați elevii și vor încerca să creeze experiențe de învățare stimulative, determinându-i pe aceștia să se implice efectiv și afectiv în procesul propriei formări. Profesorii cu un nivel crescut al EQ își „exploatează” maximal nu numai resursele cognitive, ci și pe cele afective. Ei nu neglijează dimensiunea emoțională a demersurilor lor, lecțiile susținute de aceștia fiind generatoare de trăiri afective pozitive, stenice. Totul, de la obiective, conținuturi până la sarcini concrete de învățare, este prezentat elevilor de așa manieră, încât nimic nu pare o corvoadă, ci, dimpotrivă, acestea sunt lucruri plăcute, agreabile, în realizarea cărei se implică, animați fiind de o motivație intrinsecă.

Referindu-ne la predare ca act de comunicare pedagogică, nu putem să nu constatăm că în numeroase situații comunicarea dintre educator și educabil cunoaște o serie de blocaje, de disfuncționalități. Cunoașterea propriilor emoții, reglarea și adaptarea lor la particularitățile locutorului nostru în comunicare îi asigură acesteia o eficiență sporită. Interpretarea sentimentelor, analiza obiectivă a relațiilor și situațiilor în care acționăm și ajustarea comportamentelor în funcție de context reprezintă cerințe obligatorii pentru educatori și acțiuni care trebuie învățate de către educabili.

Pentru a-i instrumenta pe copii, pe tineri cu un set de competențe emoționale cu ajutorul cărora să-și poată optimiza comunicarea cu ei înșiși, dar și cu ceilalți, trebuie să învățăm mai întâi noi, părinți, profesori, educatori, în general, să respectăm și să aplicăm următoarele principii:

- să devenim conștienți de sentimentele noastre și de cele ale celor din jurul nostru;
- să ne implicăm și să încercăm să înțelegem punctele de vedere ale celorlalți;
- să ne menținem calmul;
- să gândim pozitiv, să ne stabilim obiective și să urmărim atingerea lor;
- să folosim cele mai bune aptitudini de a lucra cu oamenii în relațiile noastre.

Aptitudinile psihoafectiv-emoționale sau competențele emoționale ale profesorilor, empatia în primul rând, influențează, în mod direct, și interacțiunea acestora cu elevii, tonul emoțional al relațiilor educaționale.

„Sincronizarea între profesori și elevi – constata Goleman – indică cât de mare este raportul emoțional dintre ei; studiile făcute la nivelul clasei au arătat că pe măsură ce coordonarea de mișcări între profesor și elev este mai apropiată ei se simt mai prietenoși, fericiți, entuziasmați, mai interesați și mai disponibili pentru o relație interumană.”

Nu întotdeauna se stabilește însă o astfel de coordonare între educator și educabil. Spațiul clasei se transformă, din nefericire nu de puține ori, în scenă pentru un “spectacol” agresiv, ai cărui actori sunt deopotrivă și profesorii și elevii. Competențele emoționale ale dascălilor se pot dovedi, într-o astfel de situație, instrumente utile. Empatia, controlul riguros al propriilor emoții și capacitatea de a gestiona corect și emoțiile negative ale elevilor îi vor ajuta pe educatori să soluționeze cu tact și diplomatie aceste situații de criză sau microcriză educațională.

În concluzie, inteligența emoțională și competențele aferente acesteia, dar în mod special capacitatea de a controla și de a regla propriile emoții, empatia, capacitatea de a asculta, de a oferi feedback și de a fi receptiv la feedback, capacitatea de a influența prin modelul comunicational promovat, de a construi relații investind sentimente, toate acestea reprezintă modalități concrete de a optimiza calitatea actului educațional, accentuând dimensiunea emoțională a acestuia.

Referințe bibliografice:

1. Elias, Maurice J., Tobias, Steven E., Friedlander, Brian S. Stimularea inteligenței emoționale a adolescenților. București: Editura Curtea Veche, 2003.
2. Feldman, Daniel A., The Handbook of Emotionally Intelligent Leadership. Leadership Performance Solutions Press, 1999.
3. Goleman, D., Inteligența emoțională. București: Editura Curtea Veche, 2007.
4. Goleman, D., Inteligența emoțională, cheia succesului în viață. București: Editura Allfa, 2008.
5. Iosifescu, Ș., Calitatea educației. Concept, principii, metodologii. București: Editura Educația 2000, 2008.
6. Neacșu, I., Calitatea în educație și învățământ. În Potolea, Dan, Neacșu, Ioan, Iucu, Romiță B., Pânișoară, Ion-Ovidiu (coord.). Pregătirea psihopedagogică. Manual pentru definitivat și gradul

didactic II. Iași: Editura Polirom, 2008.

7. Roco, M., Creativitate și inteligență emoțională. Iași: Editura Polirom, 2004.

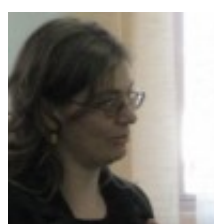
8. Stein, Steven J., Book, Howard E., Forța inteligenței emoționale. Inteligența emoțională și succesul vostru. București: Editura ALLFA, 2007.

9. Wilks, Frances. Transformarea sentimentelor – o condiție a succesului. București: Editura Casa Veche, 2003.

Importanța activităților extracurriculare pentru elevi și profesori

De **Mihaela Nicolae**

Liceul de Arte Balasa Doamna, Targoviste (Dâmbovița)

Proiectele m-au învățat că lumea nu se rezumă la orizontul literaturii, care să le ofere elevilor un spațiu privilegiat al reflecțiilor, al evadării din cotidian, al găsirii unor răspunsuri facile și mulțumitoare. Nu se rezumă nici la felul cum încerc să îmi educ elevii, cu privire la comunicarea interumană, la exprimarea elevată, elegantă, pertinentă, argumentată a opiniilor. Nici la curajul de a expune ideile personale într-un cadru potrivit, cu grație, dar fermitate. Am constatat că ceea ce fac în orele de limbă română e util pentru spirit, pentru dezvoltarea ulterioară a copiilor, că îi învăț multe lucruri importante, pentru examenele cu care se confruntă, că îi ajut să urce treptele cunoașterii de sine. Predau o materie de studiu care le oferă șansa de a găsi în cărți ceea ce nu găsesc în realitate. Dar, odată cu implicarea în proiecte, am înțeles că sunt atât profesor și, în același timp, sunt parte integrantă, ca cetățean, a lumii în care trăiesc, așa cum elevii nu sunt doar componente esențiale ale procesului de învățământ, ci și actanți în universul cotidian, în existența lor de zi cu zi.

Consider că derularea activităților extracurriculare are o importanță deosebită pentru elevi, deoarece reprezintă o modalitate de a li se oferi acestora un nou orizont de așteptare, acela al devenirii lor ca adulți, al responsabilizării, al înțelegerii modului în care, fiecare dintre ei, trebuie să participe activ la viața de zi cu zi.

Am fost implicată în mai multe proiecte extracurriculare, desfășurate în Liceul de Arte „Bălașa Doamna” din Târgoviște, încă din primii ani de învățământ. Noi, cadrele didactice ce am alcătuit echipa de proiect, am dorit, astfel, să oferim elevilor posibilitatea de a-și pune în valoare calitățile, abilitățile, capacitatea creativă și în afara orelor de curs. Un aspect important al acestor proiecte, desfășurate încă din 2003, precum „Schoolconnectivity” sau „Anti-trafic de ființe umane” a fost dimensiunea lor internațională, ceea ce a permis tinerilor accesul la alte sisteme de învățământ, din Europa și din Statele Unite ale

Americii, precum și la alte culturi, ale țărilor partenere, implicate.

Consider că prin proiectele extracurriculare s-a creat în școală o atmosferă deschisă și de sprijin, care a permis tinerilor să își pună în valoare abilitățile, calitățile, să își asume responsabilități, să înțeleagă rolul lor în viața comunității. De asemenea, toate proiectele desfășurate în Liceul de Arte și-au propus să mediatizeze eforturile tinerilor de participare la aceste programe, prin diseminarea informațiilor în alte școli din județ și din țară.

Un astfel de proiect, în care m-am implicat a fost „Deliberând în democrație”, proiect realizat prin intermediul Asociației „Ambasadorii Prieteniei” Târgoviște, în parteneriat cu „Constitutional Rights Foundation” Los Angeles, „Constitutional Rights Foundation” Chicago, „Street Law, Inc.”.

Cu siguranță nu aprofundasem, până la intrarea mea, începând cu anul 2007, în proiect, aspectele legate de importanța pe care o avem, deopotrivă cadre didactice și elevi, ca cetățeni. Am crezut multă vreme că rolul meu, ca profesor de limba română, se limitează, pe de-o parte, la a oferi elevilor posibilitatea de a pătrunde într-un univers fascinant, cel al literaturii, dar și de a-și îmbogăți orizontul cultural, iar pe de altă parte, la a-i ajuta să se descopere pe ei înșiși, ca oameni, ca personalități distincte, de a le da aripi, încredere, forță spirituală.

Mărturisesc că, atunci când am fost de acord să fac parte din echipa de proiect, nu m-am gândit la impactul pe care acesta îl va avea asupra mea și a elevilor mei. Am acceptat invitația de a lua parte la el, din dorința permanentă de autodepășire, cu speranța că voi învăța lucruri noi, utile, aplicabile la clasă, care să mă ajute în demersurile mele pedagogice. Am fost convinsă că proiectul îi va ajuta totodată pe elevii mei să înțeleagă multe aspecte din viața de zi cu zi, să le deschidă noi orizonturi, să le permită expunerea unor idei proprii, să le ușureze comunicarea interumană. Am înțeles, după trei ani, că proiectul a însemnat cu mult mai mult.

A fost nevoie de acest proiect ca să observ un anumit aspect al vieții mele de profesor. Era firesc să îmi largesc mereu orizontul de cunoaștere, atât pentru mine, cât și pentru elevii mei și, consideram că orele de consiliere, îmi ofereau suficiente posibilități, ca diriginte, să abordez diferite teme, utile adolescenților la a căror educație contribuam. Proiectul DID mi-a deschis o altă poartă, într-un domeniu ce nu îmi era totdeauna accesibil: educația civică sau educația pentru cetățenie.

Mi-a trebuit răbdare să găsesc lucrurile de care aveam nevoie, în multitudinea de informații, din acest domeniu. Bibliografia vastă de la finalul textelor pe care le-am utilizat pentru lecțiile de deliberare, mi-a permis să descopăr un nou orizont, referitor la diferitele aspecte ale educației pentru cetățenie. Am constatat că atât școlile din Statele Unite ale Americii, cât și școlile din multe țări europene au integrate, în curriculum obligatoriu liceal, ore de educație pentru cetățenie, în care elevii învață efectiv noțiuni despre tot ceea ce înseamnă societate, drepturi și obligații cetățenești, dar, mai mult decât atât, participă activ la viața societății și învață în școală cum să facă acest lucru.

Am observat că proiectul „Deliberând în democrație” a reușit să suplinească lipsa unor ore de educație pentru cetățenie, la ciclul liceal, prin intermediul tuturor componentelor acestuia. Videoconferința susținută de către elevii implicați în proiect, cu partenerii lor americani i-a valorizat pe elevii noștri, dezvoltându

inteligența, umorul, intuiția, capacitatea de analiză și sinteză, empatia și abilitățile de comunicare ale acestora. De asemenea, forumul de discuții al proiectului le-a dat posibilitatea să își pună în valoare și să-și îmbunătățească propriile cunoștințe de limba engleză. Totodată, le-a permis să își expună diferite puncte de vedere, referitoare la democrație, legi, drepturi, cetățenie, pe care nu întotdeauna le abordează în viața de zi cu zi.

Participarea la acest proiect mi-a oferit posibilitatea să mă implic efectiv, ca cetățean, în viața comunității, implicându-i și pe elevii care nu fac parte din proiect, responsabilizându-i, conștientizându-i asupra unor aspecte din viața cotidiană. Un exemplu în acest sens l-a constituit conceperea, în cadrul unui proiect intitulat „Târgoviștea de ieri și de azi”, derulat în orele de limba și literatura română, la clasa a IX-a, exclusiv de către elevi, a unor scrisori, adresate oficialităților orașului, Primăriei Târgoviște, care au cuprins prezentarea unor aspecte negative pe care elevii le-au sesizat în existența lor de zi cu zi.

Schimbul cultural cu profesorii americani, din școala parteneră, a făcut posibilă pentru elevi exprimarea propriei opinii cu privire la probleme civice și prezentarea acestora în fața unor adulți și a avut drept consecință creșterea interesului elevilor față de democrație, probleme civice, principii ale democrației.

Așadar, se poate ușor constata că astfel de proiecte extracurriculare aduc un plus de informație elevilor și stimulează dorința acestora de a aprofunda înțelegerea problemelor actuale ale democrației. Ei dobândesc capacități și abilități necesare acționării ca cetățeni, dar, în același timp, duc la creșterea încrederii de sine acestora și a dorinței de implicare în discutarea unor probleme de civism. În plus, aceste proiecte au drept consecință conștientizarea importanței voluntariatului în viața de elev, dezvoltarea capacității de lucru în echipă, dezvoltarea abilităților lingvistice ale elevilor, atât în privința utilizării limbii materne, cât și a limbii engleze, dar și crearea unor relații deschise, bazate pe cooperare și respect reciproc între elevi și profesorii implicați în proiect.

Învățarea și poveștile digitale

De **Carmen-Lidia Nistor**

Scoala Gimnazială Mihai Eminescu, Braila (Brăila)

Poveștile digitale pot fi folosite pentru a introduce sau reactualiza cunoștințe din diferite domenii, principalul rol fiind acela de a facilita discuțiile în clasă, încurajând ascultarea activă și comunicarea. Astfel, poveștile digitale pot deveni o parte integrantă a oricărei lecții din multe domenii. Această metodă permite dezvoltarea imaginației, a creativității, a inovației, a competențelor digitale și a responsabilității față de propria creație. Elevii pot lucra individual sau în echipe și își pot crea propriile povești digitale. Poveștile digitale permit elevilor să însușească o serie liniară de evenimente, transformându-le într-o experiență

multidimensională.

Poveștile dezvăluie adevăruri universale despre lume. Prin intermediul lor putem observa cum oameni diferiți împărtășesc experiențe de viață similare și cum natura umană poate transcende cultura. Poveștile ajută la promovarea unei atitudini pozitive, de înțelegere interculturală și toleranță față de oamenii care aparțin unei alte culturi, religii sau rase. Ele creează spațiul propice în care elevii își pot explora propriile rădăcini culturale și nu numai, elevii pot empatiza cu diferite personaje sau situații mai puțin familiare, își pot dezvolta orizontul cultural descoperind noi tradiții și valori ale altor comunități din întreaga lume. Indiferent de tematica abordată, poveștile ne ajută în a ne înțelege pe noi înșine și ceea ce se întâmplă în jurul nostru.

Poveștile reprezintă și o metodă extrem de utilă ce poate fi folosită în procesul didactic. Folosirea corectă a acestei metode fascinează audiența, indiferent că vorbim de preșcolari, adolescenți sau adulți. Profesorul are posibilitatea de a folosi magia poveștilor pentru a trezi interesul elevilor și a-i angaja activ în procesul de instructiv-educativ.

Integrarea poveștilor în procesul de predare-învățare prezintă multiple avantaje, unul din cele mai însemnate, probabil, este faptul că se adresează tuturor stilurilor de învățare și tipurilor de inteligență.

În era digitalizării putem vorbi despre o reinterpretare a conceptului de poveste/*storytelling*, și anume de povești digitale/*digital storytelling*. Această tehnică este o îmbinare a povestirii clasice cu noile tehnologii care permite crearea de prezentări multimedia utilizând o gamă variată de elemente de comunicare. Deși conceptul de poveste digitală este strâns legat de utilizarea tehnologiilor moderne, trebuie avut în vedere că importantă este povestea în sine și nu tehnologia.

Poveștile digitale pot fi folosite pentru a introduce sau reactualiza cunoștințe din diferite domenii, principalul rol fiind acela de a facilita discuțiile în clasă, încurajând ascultarea activă și comunicarea. Astfel, poveștile digitale pot deveni o parte integrantă a oricărei lecții din multe domenii.

Această metodă permite dezvoltarea imaginației, a creativității, a inovației, a competențelor digitale și a responsabilității față de propria creație. Elevii pot lucra individual sau în echipe și își pot crea propriile povești digitale. Poveștile digitale permit elevilor să însușească o serie liniară de evenimente transformându-le într-o experiență multidimensională.

Poveștile digitale facilitează procesul de învățare putând fi vizionate de pe mai multe dispozitive – laptop-uri, smartphone-uri, tablete – încurajând astfel elevii să acceseze informația oricând doresc. Există numeroase aplicații și platforme care pot fi folosite în mod interactiv și antrenant pentru a crea propriile povești, folosind imagini, texte, animații, clipuri video, audio, etc.

Iată câteva exemple de resurse gratuite care pot fi folosite în crearea de povești digitale – Generator, Slidestory, Go Animate for Schools, Photo Story, Creaza, iMovie, Pixton, Storybird, Movie Maker.

De ce să introducem activitățile ludice în învățarea limbilor moderne?

De **Iulia Samson**

Scoala Gimnaziala Oniceni ()

Ca metodă modernă de educație, jocul face parte din viața școlară, nu numai la orele de sport, ci și la celelalte discipline de învățământ, pentru că pur și simplu avem nevoie să depășim cadrul rigid impus de programele școlare. Interesul principal al activităților ludice este de a acționa și de a reacționa în diferite situații de comunicare, deoarece jocul permite un scenariu apropiat de situațiile reale. În practică, atunci când cineva alege un joc, cu scopul de a-l utiliza la ore, ia în calcul variabile ca natura grupului, numărul de elevi, nivelul de cunoștințe de limbă, personalitatea membrilor, vârsta elevilor, timpul necesar realizării activității propusă, riscurile de a nu cunoaște prea bine sau deloc un grup, dacă și cum putem folosi o anumită activitate, dar și momentul în care putem introduce jocul într-o anumită activitate. În cadrul orelor de limbi moderne (și nu numai), jocul permite în primul rând inițierea unor activități de spargere a gheții (atunci când avem un grup în care se simte lipsa comunicării sau este divizat de disensiuni, sau un grup nou format), are rolul de a anima activitățile ce au ca scop revizuirea unor noțiuni gramaticale, de vocabular etc.

Jocul face parte din viața noastră, este distractiv, implică spontaneitate, libertate, creativitate, deoarece îndeplinește o nevoie de relaxare, explorare și descoperire a individului. Jocul nu este doar atributul copiilor, jocul poate fi folosit pentru toate grupele de vârstă, de la cei mai tineri până la adulți, de la cel mai timid până la cel mai ambițios.

Ca metodă modernă de educație, jocul face parte din viața școlară, nu numai la orele de sport, ci și la celelalte discipline de învățământ, pentru că avem nevoie să depășim pur și simplu cadrul rigid impus de programele școlare. Periodic, avem nevoie să revizuiim cunoștințele dobândite anterior de către elevi, astfel încât să putem experimenta diverse jocuri sau chiar activități distractive pentru o mai bună consolidare a acestor achiziții. Jocul rămâne factorul de stimulare a unei activități ludice și, având în vedere importanța sa, acesta este prevăzut cu obiective clare, bine definite și ușor de realizat.

Interesul principal al activităților ludice este de a acționa și de a reacționa în diferite situații de comunicare, deoarece jocul permite un scenariu apropiat de situațiile reale.

În practică, atunci când cineva alege un joc, cu scopul de a-l utiliza la ore, ia în calcul variabile ca natura grupului, numărul de elevi, nivelul de cunoștințe de limbă, personalitatea membrilor, vârsta elevilor, timpul necesar realizării activității propusă, riscurile de a

nu cunoaște prea bine sau deloc un grup, dacă și cum putem folosi o anumită activitate, dar și momentul în care putem introduce jocul într-o anumită activitate. Precizarea regulilor și a etapelor în cadrul unui joc este extrem de importantă, deoarece acestea trebuie să fie clare și pe înțelesul tuturor, și trebuie să stabilească scopul și durata. În cazul în care setul de reguli și/sau etape este deosebit de complex, este mai bine ca anunțarea acestora să se facă pe rând, pe parcursul jocului, pentru a nu bulversa participanții la activități.

Jocul copiilor prezintă beneficii din punct de vedere emoțional, ce permit depășirea egocentrismului, permite adoptarea unei poziții de lider, ajută la realizarea unor legături în grup, îi învață pe copii să gestioneze relațiile de colaborare, să-și exprime acordul sau dezacordul, să descopere singuri regula unui joc, să stabilească relații bazate pe respect reciproc.

Există, de asemenea, unele limitări ale utilizării jocurilor în orele de limbi moderne, cum ar fi frica de necunoscut, de schimbare, de renunțare la unele privilegii, lipsa de timp, de spațiu și chiar de informații.

În cadrul orelor de limbi moderne (și nu numai), jocul permite în primul rând inițierea unor activități de spargere a gheții (atunci când avem un grup în care se simte lipsa comunicării sau este divizat de disensiuni, sau un grup nou format), are rolul de a anima activitățile ce au ca scop revizuirea unor noțiuni gramaticale, de vocabular etc.

EXEMPLE DE JOCURI:

1. Jocul cu mingea

Obiectivele jocului:

- a) Să se prezinte (nivel începători - fără a folosi adjectivele pozitive, vocabularul fiind sărac la început).
- b) Folosiți adjective pozitive. (nivelurile A1-B1)

Regulile jocului.

Jucătorii sunt aranjați în cerc. Conducătorul jocului, care poate fi profesorul sau unul dintre jucători, își rostește prenumele și adaugă un adjectiv pozitiv legat de una dintre trăsăturile persoanei /personalității sale și care începe cu litera inițială a prenumelui său, apoi trece mingea la vecinul său din dreapta care salută, care repetă prenumele liderului, își rostește prenumele și adaugă adjectivul său pozitiv (*Numele meu este Carmen și sunt creativă./ Je m'appelle Carmen et je suis créative.*). Al treilea jucător trebuie să menționeze cele două nume anterioare, la care să adauge propriul său prenume și adjectiv pozitiv și așa mai departe. Cu cât un jucător este mai departe de lider, cu atât lista numelor ce trebuie rostite este mai lungă și dificultatea jocului crește. Ultimul jucător este cel care are cele mai multe nume pe care trebuie să și le amintească în ordinea corectă. Pentru un grup care se cunoaște deja nu este deloc dificil, însă pentru un grup nou format e nevoie de atenție și memorie bună a numelor. Odată finalizată prima rundă, se poate efectua o a doua rundă, schimbând de această dată sensul.

Variante.

Pentru a mări gradul de dificultate, fiecare participant efectuează un gest original (o înclinare a capului, un salut cu mâna, o săritură, o reverență etc.), în timp ce-și rostește prenumele și adjectivul pozitiv, apoi pasează mingea vecinului din dreapta. Fiecare nume este asociat cu gestul făcut, iar jucătorii trebuie să refacă fiecare mișcare în timp ce rostește lista de nume, ceea ce

face mai dificil jocul, dar și mult mai distractiv.

2. Portretul chinezesc (nivelurile A1-B1)

Obiectivele jocului.

- Să se prezinte grupului. /• Să demonstreze imaginație.

Scopul: Cunoașterea celorlalți membri ai grupului.

Regulile: Portretul chinez este un joc clasic utilizat pentru spargerea gheții în momentul în care membrii grupului nu se cunosc deloc sau se cunosc prea puțin și are rolul de a-i ajuta pe participanți să descopere care sunt asemănările, deosebirile, pasiunile ce i-ar putea lega. Acest joc permite participanților să se prezinte într-un mod distractiv și cu imaginație. Fiecare jucător trebuie să realizeze propriul său „portret chinezesc” pe o foaie de hârtie, răspunzând la întrebările adresate de către moderator și care încep cu formula „Dacă aș fi”.

De exemplu:

- *Dacă aș fi un animal, aș fi .../• Dacă aș fi un obiect, aș fi .../• Dacă aș fi o emisiune de televiziune, aș fi .../• Dacă aș fi o floare, aș fi .../• Dacă aș fi o melodie, aș fi .../• Dacă aș fi un aliment, aș fi .../• Dacă aș fi o pasăre, aș fi ... etc.*

3. Telefonul fără fir (toate nivelurile)

Principiul jocului este simplu: un singur cuvânt este șoptit la urechea vecinului, care la rândul său care va face același lucru. Primul jucător pregătește un cuvânt, pe care îl scrie pe o foaie de hârtie. Primul jucător șoptește cuvântul în urechea jucătorului din stânga sa și tot așa mai departe. Cuvântul va fi șoptit doar o singură dată și în așa fel încât să nu poată fi auzit de ceilalți participanți. Cuvântul este șoptit de la un jucător la altul până când se ajunge la primul jucător. Primul jucător repetă cuvântul pe care l-a primit, apoi citește cu voce tare cuvântul original. Toți jucătorii pot compara apoi cele două cuvinte și încearcă să stabilească unde s-a pierdut sensul comunicării. Jocul devine mai complicat și mai atractiv în momentul în care se folosește o propoziție.

4. Jocul lui Kim (toate nivelurile) -

Atenție, né concentrăm și observăm cu mare atenție!

Cine va fi cel mai atent?

Obiectivele jocului:

- Exersarea concentrației/• Observarea și memorarea./• Dezvoltarea acuității vizuale.

Numărul de jucători: 2 jucători minimum

Cum se joacă: Desemnați un conducător de joc. Pe o masă așezați mai multe obiecte: carte, creion, foarfece, cană, lingură, furculiță, diverse jucării de mici dimensiuni, monede etc. Jucătorii au la dispoziție 1 minut pentru a memora toate obiectele, apoi se întorc cu spatele la masă. Între timp, conducătorul de joc va schimba ceva: se adaugă un obiect, se elimină un altul, sau pentru dificultate se schimbă locurile obiectelor. Jucătorii se vor întoarce cu fața pentru a vedea din nou masa: primul care găsește diferența câștigă și devine noul conducător de joc. În cazul mai multor obiecte eliminate, adăugate sau mișcate de la locul lor, câștigător este considerat jucătorul care a identificat cele mai multe diferențe.

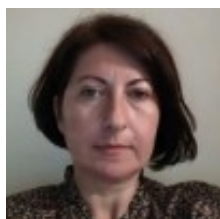
Bibliografie:

- 1. CURTA, Adina, Du jeu aux activités ludiques, Aeternitas, Alba-Iulia, 2006.
- 2. www.bonjourdefrance.com/index/indexjeu.htm
- 3. www.jeuxetcompagnie.fr

Strategii educaționale pentru motivarea elevilor să învețe o limbă străină

De **Mirela Rusu**

COLEGIUL TEHNIC DECEBAL, DROBETA TURNU SEVERIN
(Mehedinți)

Pentru profesorii debutanți, dar și pentru mulți dintre cei experimentați, găsirea unor mijloace și strategii adecvate de motivare a elevilor să învețe, de a participa activ, în timpul orelor de limbă străină, este una din provocările principale, care stă la baza predării eficiente.

Acest articol conține mai multe strategii educaționale, „trucuri”, din experiența personală, care vin în sprijinul celor interesați de o colaborare eficientă cu elevii.

Predați o limbă străină? Atunci, este util să utilizați limba țintă în timpul orelor de curs. Este bine să vă expuneți elevii la limba țintă cât mai des posibil. Este posibil să trebuiască să spuneți câteva cuvinte în limba română în timpul orelor de curs, dar de cele mai multe ori nu este cu adevărat necesar. Prin imersiunea elevilor în limba țintă îi ajutați să se apropie mai mult de această limbă, să-și sporească încrederea în sine și să-și îmbogățească vocabularul. Dacă reușiți, invitați vorbitori nativi să participe la ore. Elevii se bucură să-i audă vorbind. Încurajați elevii să se exprime fără prea multă îngrijorare pentru greșelile lor și subliniați importanța comunicării. De asemenea, puteți invita pe cineva în clasa voastră, care vorbește fluent limba – de exemplu, un prieten sau un coleg. Ori de câte ori limba este folosită în situații practice, rolul limbii respective în comunicare este întărit.

Încurajați elevii să adopte o atitudine pragmatică. Elevii trebuie să participe la activități care îi interesează, într-o atmosferă favorabilă participării și succesului. Cu cât sunt mult mai interesați de ceea ce fac, cu atât mai mult progresează. Competițiile și chestionarele pot fi un motivator important. Recompensându-le atunci când reușesc să comunice, le oferiți oportunități permanente de îmbunătățire. Un mic exercițiu practic, asocierile de imagini și cuvinte, de exemplu, sau chiar căutarea cuvintelor, se pot transforma în concursuri: concurs cronometrat, competiții între grupuri, între clase.

Gramatica este punctul de plecare pentru toate competențele lingvistice, este un element al limbajului la fel de fundamental ca și comunicarea. Nu pot exista una fără cealaltă. Este important să se mențină un echilibru între ele pentru ca limba să fie înșușită corect și pentru a vă asigura că elevii învață cu plăcere, în timp ce fac progrese. Gramatica este baza tuturor competențelor lingvistice. Cunoașterea gramaticii permite elevilor să vorbească

mai bine, să scrie corect și să aibă mai multă încredere. Când cerem elevului să explice o regulă de gramatică unui alt elev, sau clasei, în ansamblul său, observăm că devine încrezător. Este, de asemenea, o oportunitate de a verifica ce noțiuni trebuie explicate din nou, sau revizuite.

Adoptați jocuri, activități și prezentați clipuri video pentru a ilustra regulile de gramatică pe care le predați elevilor. Adoptați comportamente autentice, abordați materia predată cu entuziasm, nu fiți autoritar și evitați demagogia. Există siteuri interactive pentru predarea și învățarea limbilor străine. De asemenea, pot fi folosite videoclipuri de pe YouTube. În plus, discuțiile dintre colegi, la cercurile pedagogice, în grupurile online sau pe platformele educaționale, sunt adesea sursă de descoperiri.

Învățarea în limbi străine este cumulativă și trebuie avută în vedere și învățarea care poate avea loc în afara sălii de clasă. Cu cât înveți mai mult și cu cât exersezi mai mult o limbă, cu atât mai mult poți vorbi fluent. În multe domenii, abilitățile sunt asimilate prin repetiție și practică. Acest lucru este valabil mai ales pentru achiziționarea unei limbi străine. Pentru a întări procesul de învățare în clasă, trebuie să revizuiți în mod constant gramatica, să revizuiți vocabularul și să lucrați la pronunție. Activitățile creative, cum ar fi cântatul, înlocuirea cuvintelor lipsă sau folosirea memoriei pentru a asocia cuvinte și imagini sunt toate exerciții utile. În timpul exercițiilor practice, repetați sistematic ceea ce spuneți, astfel încât elevii să poată asculta pronunțarea de mai multe ori.

Deoarece învățarea unei limbi se realizează prin acumulare, ea trebuie să continue în afara sălii de clasă. Oferiți elevilor exerciții prin care își pot aminti ce au învățat în timpul orelor de curs, recomandați-le situri cu resurse educaționale, exerciții pe care le pot rezolva online, cu evaluare și autocorectare.

Aduceți limba și cultura în clasă-accentul pe diferențele culturale precum și lingvistice favorizează învățarea unei limbi. Se stimulează interesul elevilor și interesul pentru culturi îi încurajează să participe activ la învățarea lor. Nu îi învățați doar limba, ci atrageți-i să descopere țările în care se practică limbile studiate. Sugerați elevilor să vizioneze emisiuni TV sau filme cu sau fără subtitrare. Întrebați-i ce știu deja despre cultura țărilor în care se vorbește limba pe care o învață și ceea ce ar dori să știe. Prin introducerea limbii și a culturii acestor țări în sala de clasă, vă veți motiva și mai mult elevii.

Organizați proiecte de colaborare între școli, rețea, în România, proiecte etwinning sau Erasmus+, cu tineri de aceeași vârstă, din străinătate. Experiența aceasta le va da motive suplimentare pentru a-și îmbunătăți nivelul lingvistic.

În loc de concluzie, să recunoaștem că motivarea elevilor este una dintre cele mai importante sarcini ale profesorilor și nu există o singură strategie care să rezolve problema din prima, ci mai degrabă, un set de strategii care lucrează împreună pentru a crea și susține motivația.

Indiferent dacă predați în mediul rural, sau urban, în școli mai mari, sau mai mici, veți fi mereu provocați să găsiți strategii care funcționează cel mai bine pentru voi și elevii voștri.

Particularități ale dezvoltării psihosociale a copilului preșcolar

De **Anca Caragea**

GRADINITA CU PROGRAM PRELUNGIT NR. 30 PINOCHIO
GALATI (Galați)

Articolul prezintă etapele de dezvoltare psihosocială a copilului preșcolar din perspectiva teoriilor formulate asupra dezvoltării psihosociale de către Erik Erikson și J. Piaget. Accentul se pune pe dezvoltarea graduală a socializării la această vârstă.

Perioada preșcolară cuprinsă între 3–6+7 ani constituie o etapă esențială în dezvoltarea și evoluția copilului. Copilul este expus din ce în ce mai mult unor noi solicitări provenite din partea mediului social și cultural din care acesta face parte. Acest cumul de factori (socio-umani, culturali, de mediu), vor determina bazele personalității adultului de mai târziu.

După cum arată studiile efectuate în domeniul psihologiei sociale, încă din această perioadă copilul își formează tipare de comportament și gândire, pe care acesta le poate menține pe tot parcursul vieții.

Conform unor autori precum Ursula Șchiopu, Verza, Golu și Zlate, perioada preșcolară poate fi împărțită în trei subperioade:

- a) Preșcolarul mic (3–4 ani)
- b) Preșcolarul mijlociu (4– 5 ani)
- c) Preșcolarul mare (5–6+7 ani).

În oricare din subperioade s-ar încadra un copil, principala activitate și formă de socializare rămân jocul. În același timp jocul rămâne și motor al dezvoltării psihosociale a copilului.

Dezvoltarea psihosocială este una dintre perspectivele prin care putem analiza dezvoltarea umană sub formele ei. Analiza dezvoltării psihosociale trebuie corelată și de analiza dezvoltării fizice (dezvoltare corporală, abilități motorii, nutriție etc.), de dezvoltarea cognitivă – procese precum: memoria, gândirea, învățarea, limbajul. Procesul evolutiv al individului este întregit de dezvoltarea psiho-socială. Familia, școala și societatea contribuie în mod semnificativ asupra dezvoltării emoționale, a dezvoltării personalității copilului cât și a felului în care ulterior copilul va socializa, va relaționa cu ceilalți. Aici intervine factorul educație, însă nu trebuie să neglijăm și influența celorlalți factori precum ereditatea și mediul.

Unul din factorii cei mai importanți care acționează asupra devenirii psihosociale, alături de propria familie (factorul- mediu cultural) este grădinița. În mediul preșcolar copilul învață să interacționeze cu ceilalți copii începând prin a conștientiza diferența dintre propria persoană și ceilalți, prin conștientizarea

consecințelor pe care le au diferite comportamente, punându-se astfel bazele responsabilității.

Una din teoriile formulate asupra dezvoltării psihosociale este teoria lui Erik Erikson. Această teorie consideră că fiecare etapă din evoluția unui individ este marcată de evenimente și conflicte. Felul în care individul soluționează conflictele specifice fiecărei etape determină personalitatea acestuia. Stadiile prin care individul trece au fost numite și crize de dezvoltare, ieșirea din criză putându-se realiza într-un mod pozitiv sau negativ.

Atunci când pornim în analiza dezvoltării psihosociale a copilului, trebuie să ne îndreptăm atenția către trei mari direcții, esențiale pentru evoluția și devenirea viitorului adult și anume: dezvoltarea, fizică, dezvoltarea intelectuală și dezvoltarea socială. Toate aceste direcții, interdependente între ele crează premisele dezvoltării personalității copilului, cu sentimentele lui, cu opiniile, dorințele, cu înclinațiile și așteptările sale. Tot ceea ce acumulează- comportamente, cunoștințe, valori- copilul le va interioriza, integra și organiza într-o manieră specifică numai lui, iar toate acestea vor fi bazele viitorului adult.

Astfel, dezvoltarea lui psihologică poate fi exprimată printr-o evoluție permanent, continuă a tonusului, a inteligenței, a emoțiilor și limbajului. Dacă în dezvoltarea copilului intervin factori care să întârzie evoluția sa, aceste lucruri vor putea fi imediat sesizate. De exemplu, copiii care sunt privați de afecțiunea mamei întâmpină greutăți în învățare sau nu se dezvoltă corespunzător din punct de vedere fizic sau psihic. Acești copii se adaptează cu dificultate la anumite situații din mediul înconjurător.

Întorcându-ne la analiza dezvoltării psihosociale, ne vom referi pentru început la dezvoltarea fizică a copilului. Acest domeniu este esențial în primele luni de viață ale copilului. Complet vulnerabil și dependent de părinții săi, copilul/ nou- născutul are nevoie de o grijă sporită pentru a i se satisface necesitățile- căldura fizică, hrana, prezența mamei, nevoia de afectivitate (mângâierile, legănările), stimularea senzorială- privirea, sunt absolut necesare pentru ca noul născut să se dezvolte favorabil din punct de vedere psihologic și să aibă un echilibru afectiv.

Dezvoltarea fizică are vizibilitatea cea mai ridicată dintre aceste trei etape. Copilul este observat cum crește, stă în șezut sprijinit, apoi stă singur, se ridică în picioare, face primii pași, apucă și aruncă jucării, sare, aleargă, mângălește etc. Toate aceste activități esențiale îi stimulează achizițiile motorii și în același timp își exercită motricitatea.

Perioada între 0 și 1 an a fost denumită de psihanalisti și “stadiul oral” pentru că plăcerea este asociată cu gura iar plăcerea este dată de supt și pipăit. Tot legat de acest stadiu al dezvoltării orale, putem vorbi de cunoașterea mediului înconjurător cu ajutorul gurii. Copilul duce la gură tot ceea ce ajunge în câmpul lui de acțiune. Astfel, putem vorbi de primele experiențe cognitive ale copilului. În stadiul dezvoltării orale copilul comunică precoce cu mama cu ajutorul privirii- o urmărește cu ochii și îi fixează cu plăcere privirea, își întoarce capul la auzul vocii mamei sale- îi cunoaște vocea, apucă, strânge, aruncă cunoaște sunetele și mirosul mamei, reacționează la mângâieri. În acest stadiu, formarea intelectuală are la bază realitatea concretă și acțiunea.

Următoarea etapă în dezvoltarea copilului este perioada cuprinsă între 1 an și 3 ani. Această perioadă corespunde dezvoltării intelectuale a copilului și a fost numită de psihanalisti și “ stadiul

dezvoltării anale”. Principala zonă erogenă o constituie mucoasa intestinală anală și este numită “vârsta pipi- caca”. Acum se dezvoltă controlul sfincterelor.

Explorarea și cunoașterea mediului înconjurător începe să se realizeze treptat. Copilul de 1 an și patru luni începe să caute și să găsească soluții la preocupările sale. De exemplu: dacă are pe masă biberonul cu lapte încearcă să se cațere pe scaun să-l ia. Pe măsură ce crește învață cum să părăsească singur pătuțul, începe să arate și să ceară părinților ceea ce dorește. Apoi se va face înțeles, rostind primele cuvinte. În jurul vârstei de doi ani apare și reprezentarea simbolică, capacitatea de a-și reprezenta ceva printr-un simbol sau semn.

J. Piaget numea această stare „funcția semiotică” și descria 5 moduri prin care aceasta se realiza: imitația amânată, joc simbolic, desenul, imaginile mentale, limbajul. De exemplu: copilul se joacă cu o păturică spunând că este un cort, iar mobila din jur este pădurea. Se joacă cu un cub spunând că este o navetă spațială, își imaginează că gătește, iar mâncarea este delicioasă prin exprimarea plăcerii de a mânca ce a gătit.

Pe măsură ce crește, copilul devine capabil să povestească – la început evenimente scurte, să inventeze întâmplări și în același timp își diversifică jocul. Jocul ocupă o parte importantă din timpul unui copil, fiind esențial în dezvoltarea psihică a acestuia. Astfel, cunoașterea copilului evoluează rapid- copilul începe să se întrebe, discută cu ceilalți copii, caută în cărți imagini care să-i furnizeze răspunsuri.

Copiii mici se joacă unul lângă altul nu unul cu altul pentru că între 1 an și 3 ani sunt încă incapabili să își împartă bunurile, jucăriile. Trebuie menționat, în schimb, faptul că atunci când un alt copil este trist el poate fi consolată de prietenul său, deci există capacitatea de empatie/consolare.

Următoarea etapă de dezvoltare este cea cuprinsă între vârsta de 3- 6 ani. Această perioadă aduce o mare schimbare în adaptarea comportamentului copilului și în dezvoltarea lui socială pentru că este perioada frecventării grădiniței. Dacă la început, în prima perioadă singura relație era cea cu mama și puțin mai târziu cu membrii familiei, acum intervine și un alt mediu educațional distinct – grădinița. Odată cu acest mediu educațional, crește și numărul de interacțiuni cu cei din jur. Copilului începe să îi facă plăcere să se joace cu cei din jurul lui. În jurul vârstei de 5-6 ani, jocurile încep să fie elaborate pe roluri. Aceste roluri ajută, de fapt la exersarea comportamentelor sociale.

Tot în această perioadă observăm că se dezvoltă inițiativa proprie care cuprinde acțiuni care reflectă comportamentele adulților, mai exact copilul imită comportamentele adulților cu care el intră în contact. În această perioadă, datorită nevoilor de explorare a mediului extern și a înțelegerii acestuia, apar și primele încălcări ale regulilor stabilite de părinți. Dacă intervenția educativă a părinților va fi necorespunzătoare, copilul va dezvolta o teamă exagerată de pedeapsă sau lipsă de responsabilitate- în cazul în care părintele va adopta un comportament extrem de permisiv. În aceste situații părinții trebuie să manifeste un comportament suportiv, consecvent astfel încât copilul să învețe ca nu totul le este permis, dar fără a se simți vinovați sau rușinați.

Socializarea, afectivitatea și adaptabilitatea sunt termeni interdependenți și esențiali în dezvoltarea personalității copilului. Adaptarea la mediu – educațional: familie, școală; economic, social

- reprezintă una din premisele esențiale pentru dezvoltarea unor comportamente favorabile pentru mai târziu.

Domeniul estetic și creativ și valoarea sa formativă în activitatea cu preșcolari

De **Liliana Pricopi**

Scoala Gimnaziala Ioan Cernat Nr.1, Havrina ()

Né dorim să insuflăm copiilor dragostea de frumos și artă, de la cele mai fragede vârste. Prin activitățile artistico-plastice din grădiniță, formăm deprinderile și abilitățile de utilizare corectă a instrumentelor de lucru, să creeze spații plastice, conform cerințelor date și să-și educe spiritul estetic și creativ.

Motto: „Talentul vine de la Dumnezeu.”

Copiii preșcolari, de la cea mai fragedă vârstă, sunt deprinși să utilizeze pensula și paleta de culori. Încercăm să transmitem dragostea de frumos, sensibilitatea și plăcerea de-a” se simți artiști”.

Copilul are nevoie de pedagog cu dăruire, ca să poată deprinde tainele culorilor și a pensonului, valoare liniilor trasate în năstire, care într-un final devin frumosul mult visat, are nevoie de încurajare pentru a obține spații plastice unice. Punând pe hârtie culoarea, în contur sau liber, întinde acuarela cu drag și tinde spre magia ce doar din mâna lui poate ieși, combină culorile, obține fumosul pe care apoi se bucură să-l prezinte adultului.

În curriculum pentru educația preșcolară este prevăzut ca, la fiecare nivel de vârstă, adică nivelul I, cu copiii de la 3-4 ani, și nivel II, cel care cuprinde copii de 5-6 ani, să se desfășoare săptămânal câte o activitate în cadrul Domeniului estetic și creativ, la Educație plastică și, prin alternanță, Educație muzicală, ocazie cu care le sunt modelate copiilor înclinațiile către artă, către creație.

Dar în același mod, se poate face și la Activitățile liber alese, când educatoarea cu tact pedagogic și multă răbdare poate îndruma copiii să creeze: să deseneze, să coloreze, să picteze, să modeleze, în funcție de tema zilei, ținând cont de profilul psihologic al micuțului, urmând ca apoi lucrări să poată face obiectul unor exponate în cadrul unor concursuri, unor competiții de creație plastică sau chiar expoziții, pentru că sunt rezultatul muncii lor, prin care și-au exprimat propriile trăiri, propriile emoții, își reliefează colțul lor de natură, mediul înconjurător, iar, cum spunea Platon, „*frumosul se educă prin frumos*”.

În fiecare activitate de educație plastică, copiii sunt deprinși cu diverse tehnici de lucru: desenul cu creionul, cu culori de ceară, pictura cu pensula, cu degetul (dactilopictura), cu ștampila sau

amprentarea, cu ceară și cerneală, cu pastă de dinți, cu buretele, cu dopul de plută sau paiul, prin toate obținând „mici opere de artă”, unice, imposibil de reprodus. Prin fiecare element din desen, pictură sau aplicație, exprimând ceva profund și cert.

Sunt dirijați, coordonați cu răbdare, astfel ca la finalul activității de educație plastică, fie că pictează, colorează, desenează, lucrările lor să fie sugestive, pline de mesaj educativ sau pur și simplu simple episoade din viața lor, așa că obțin: familia în viziunea lor, vase cu flori, câmp cu maci, iar mai recent imagini din activitățile cu ceilalți copii: „cu bicicletele”, „la cules cireșe”, adeverindu-se cuvintele lui Henry Ward Beecher: *„Fiecare artist își înmoaie pensula în suflet și își pictează natura proprie în picturile sale”*.

Prin tot ce fac preșcolarii, scot în evidență spiritul întreprinzător, cooperant, confirmând încă o dată rolul formativ al DEC-ului în formarea și dezvoltarea personalității copilului, în modelarea și consolidarea răbdării, îndemnării, atenției și, nu în ultimul rând, simțului estetic.

Așa că putem spune cu tărie că grădinița nu este doar locul în care copiii se joacă, socializează, învață să se exprime și să comunice verbal, ci și locul în care copilul, prin joc, creează, unde ne transmite mesaje și prin creațiile lui, iar nouă, educatorilor, rămânându-ne o sarcină destul de grea, aceea de a desluși mesajul lor și de a deveni partenerii lor de comunicare – activitățile artistico-plastice fiind prilej de dezvoltare a capacităților și deprinderilor creatoare ale copiilor, cele care duc dezvoltarea încrederii de sine la copii, care conduc la dezvoltarea spiritului creativ, dar și a celui critic, copilul fiind capabil de a evalua, aprecia lucrările sale sau a celorlalți.

„Educația artistico-plastică se prezintă ca fiind educația acelor simțuri pe care se bazează conștiința artistică, inteligența și gândirea creatoare”.

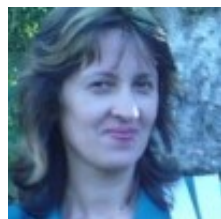
Bibliografie:

1. Garboveanu, Maria. Desenul și culoarea – activitate ludică, în Copilul și jocul, București, 1975, E.D.P.
2. Curriculum pentru învățământ preșcolar, 2009.

Jocul – mijloc eficient de cultivarea bucuriei de a învăța în educația antepreșcolară

De **Daniela-Mioara Chisăliță**

GRADINITA CU PROGRAM PRELUNGIT NR. 23 BOTOSANI
(Botoșani)

Cercetătorii arată că jocul este forma dominantă a activității

infantile. Jocul are întotdeauna o valoare funcțională imediată sau tardivă. El pregătește numeroasele adaptări și fixează achizițiile prețioase ale copilului. Mai ales pentru vârsta mică a copilăriei, procesul educativ poate beneficia de avantajele pe care le prezintă jocul dacă sunt create condiții optime pentru exprimarea conduitei ludice și se apelează strategic (în funcție de vârsta copilului), la diferite forme de joc din repertoriul infantil: jocul de mișcare, jocul de construcție, jocul cu reguli, jocul simbolic.

Fiind principalul său tip de activitate, copilul se exprimă în și prin joc. Pentru copiii mici, jocul înseamnă învățare. Prin joc copiii se exprimă liber. Este important să înțelegem ce reprezintă jocul pentru copii, cu mintea adultului și ochii copilului.

Jocul este pentru copil singurul mod prin care experimentează și integrează noțiuni noi, concepte noi. Jocul este o activitate ce face parte din viața noastră, un mod natural de a interacționa cu mediul și are un rol important în dezvoltarea afectivă, socială, fizică și intelectuală a copilului.

Garvey (1977) prezintă o serie de caracteristici ale jocului:

- jocul este în mod esențial plăcut și asociat cu afecte pozitive
- este o activitate executată de dragul ei, este recompensatoare în sine și nu depinde de realizarea scopurilor din afara situațiilor de joc
- este spontan și voluntar și nu este provocat sau controlat de cineva
- necesită o implicare activă a participantului
- nu este același lucru cu viața reală și nu trebuie luat în sensul strict.

Potrivit lui Gardner (1982), scopurile jocului în dezvoltarea copiilor sunt:

- mai bună cunoaștere a lumii
- un control mai adecvat al problemelor și al temerilor
- înțelegerea superioară a propriei persoane și a raporturilor cu lumea
- oferă de la început posibilitatea explorării relației dintre realitate și fantezie
- oferă o arenă în care formele de gândire semiologice, intuitive, pot fi liber testate.

Având în vedere că în acest an școlar coordonez o grupă de copii anteprescolari, în cadrul proiectului „Un start bun în viață”, vă propun câteva jocuri pe care le-am derulat cu copiii de 2-3 ani.

„Facem o excursie”

Scopul acestui joc este încurajarea utilizării limbajului expresiv și stimularea abilității de a mima o acțiune. Concomitent copiii învață vocabularul aferent acțiunii de a împacheta.

Materiale:

- o valiză mică sau un rucsac pentru fiecare copil;
- unul sau mai multe dintre următoarele lucruri: cămăși, șepcuțe, pantofi, animaleuțe sau păpuși.

Pregătirea activității: Se adună materialele, se organizează spațiul destinat mimării acțiunilor. Obiectele se așează pe rafturi deschise. La acest joc participă cel mult patru copii, în funcție de materiale.

Desfășurarea jocului: Se observă interesul copilului pentru activitate și se stabilește momentul când copilul este pregătit pentru joacă. Putem începe prin a-i da niște idei, sugerând copiilor să-și împacheteze lucrurile pentru a face o vizită unei rude. În timp ce împachetează, se pot face comentarii de tipul „Ana, ai nevoie de o șepcuță? Ce ai împachetat?”. După ce copilul își termină bagajul, îl putem întreba „Ești gata să pleci în excursie?”. Copilul va transporta valiza într-o altă parte a camerei. Dacă nu face acest lucru, îi vom sugera un alt loc din cameră. Când ajunge la destinație, copilul poate despacheta lucrurile. El va fi stimulat în permanență să folosească limbajul, cerându-i-se să denumească obiecte, să refacă bagajul, să se întoarcă apoi să despacheteze din nou. Jocul continuă atâta timp cât copilul manifestă interes.

Extinderi și variante: Jocul valizelor se poate juca și cu copii mai mari, folosind obiecte imaginare. Acesta poate începe cu „Am împachetat valiza bunicii și am pus în ea o periută de dinți”. Următorul copil spune același lucru, adăugând un obiect în plus: „Am împachetat valiza bunicii și am pus în ea o periută de dinți și un săpun”.

Acest joc este foarte potrivit pentru îmbunătățirea memoriei și îmbogățirea vocabularului.

„Facem picături de ploaie”

Scop: Copiii folosesc sticle pentru picături și apă pentru a face picături de ploaie. Ei exersează astfel deprinderile motrice fine și îi ajută să înțeleagă principiile de cauză și efect.

Materiale: sticlute mici pentru picături, sticle pentru ingrediente, seringi, lighean sau măsuță pentru nisip și apă, apă.

Pregătirea activității: Se adună sticlutele și seringile (materiale necesare pentru un număr de șase copii). Jocul se poate desfășura în ligheanul cu obiecte destinate activităților senzoriale sau în vase așezate pe o măsuță joasă. Aceste vase se umplu cu apă. Se așează 2-3 copii la fiecare vas cu apă și maximum 6 la masa destinată activităților senzoriale.

Desfășurare: Se va explica copiilor că pot face picături de ploaie cu aceste obiecte. Se va demonstra principiul de golire și se vor încuraja copiii să experimenteze cu sticlute de diferite dimensiuni. Unora dintre ei li se va părea dificil și vor încerca să facă acest lucru pentru o perioadă scurtă de timp. Alții vor exersa timp mai îndelungat.

Extinderi: Copiilor mai mari le va face plăcere să folosească sticlutele umplute cu apă colorată, în recipiente de plastic transparente. Aceștia pot muta apa dintr-un recipient în altul și pot observa cum se combină și cum se schimbă culorile.

Se pot utiliza sticlute umplute cu apă colorată pe hârtie în culori deschise cum sunt filtrele de cafea. Copiii pot face desene. Putem agăța aceste desene în spațiul destinat somnului sau pentru a fi observate de bebeluși.

Putem afirma, în concluzie, că orice joc, spontan sau elaborat, constituie pentru copiii de vârstă mică o situație de învățare.

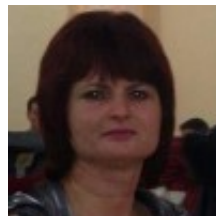
Bibliografie:

1. „Educația timpurie în România”, Step by step-IOMC-UNICEF, Vanemmonde, 2004.
2. Squibb Betty, Deitz J Salltz. „Activități de învățare pentru copiii foarte mici”, UNICEF, Vanemmonde, 2005.

Strategii moderne pentru recuperarea și integrarea elevului cu CES

De **Mariana Mocăiță**

Scoala Gimnaziala Petresti-Ionesti (Dâmbovița)

Termenul cerințe educaționale speciale desemnează o abordare educativă diferențiată și specializată a elevilor cu deficiențe mentale, dizabilități fizice, afecțiuni somatice etc. Este o provocare să lucrezi cu copiii cu CES, având în vedere caracteristicile și manifestările tulburărilor cu care se confruntă, dar nu este imposibil deoarece și ei au potențial pentru dezvoltare, doar că este necesar să se descopere cele mai potrivite moduri prin care să fie activat. Procesul instructiv-educativ și compensator-recuperator în educația specială se subordonează principiilor didacticii generale, cu mențiunea că este nevoie de flexibilitate și adaptare la particularitățile aptitudinale ale elevilor. În proiectarea și desfășurarea lecțiilor, cadrele didactice pot valorifica cele mai operante modalități de lucru, mixând strategiile didactice tradiționale cu cele moderne, utilizând diverse tehnici terapeutice, obiectivul fiind acela de a crea competențe ce vor asigura autonomia personală și integrarea socio-profesională.

Societatea modernă, caracterizată printr-un progres semnificativ în toate domeniile și printr-o schimbare a mentalităților, are ca scop să integreze în structurile sale toate categoriile de persoane, valorizând principiul nondiscriminării și promovând drepturi egale pentru toți. În această direcție se înscriu și inițiativele privind problematica persoanelor cu dizabilități, care de multe ori se „lovesc” de etichetări sau marginalizare. A devenit o necesitate și o prioritate modificarea reprezentărilor și a atitudinilor în ceea ce îi privește, de aceea s-au adoptat politici sociale și educaționale care să le permită participarea totală și activă în viața comunității, să faciliteze accesul la o educație și o profesionalizare corespunzătoare, în acord cu propriile disponibilități.

Referitor la educația copiilor cu cerințe speciale, sistemul de învățământ românesc s-a aliniat tendințelor și cerințelor internaționale, susținând integrarea și incluziunea școlară a acestora, mai exact pot fi incluși în școlile de masă, la activitățile formale și/sau nonformale, li se asigură o adaptare a curriculumului, iar resursele umane și materiale existente la nivelul instituției școlare sunt valorificate și îmbunătățite pentru a răspunde nevoilor de formare ale acestor copii.

Termenul cerințe educaționale speciale desemnează o abordare educativă diferențiată și specializată a elevilor cu deficiențe mentale, dizabilități fizice, afecțiuni somatice, etc. Este o provocare să lucrezi cu copiii cu CES, având în vedere caracteristicile și manifestările tulburărilor cu care se confruntă, dar nu este imposibil deoarece și ei au potențial pentru dezvoltare,

doar că este necesar să se descopere cele mai potrivite moduri prin care să fie activat.

Procesul instructiv-educativ și compensator-recuperator în educația specială se subordonează principiilor didacticii generale, cu mențiunea că este nevoie de flexibilitate și adaptare la particularitățile aptitudinale ale elevilor. În proiectarea și desfășurarea lecțiilor, cadrele didactice pot valorifica cele mai operante modalități de lucru, mixând strategiile didactice tradiționale cu cele moderne, utilizând diverse tehnici terapeutice, obiectivul fiind acela de a crea competențe ce vor asigura autonomia personală și integrarea socio-profesională.

Studiile din domeniu au relevat influența pozitivă asupra calității actului educativ pe care o are aplicarea metodelor și procedeele didactice interactive, având ca rezultat creșterea motivației pentru învățare, crearea anumitor deprinderi, dezvoltarea autonomiei personale, facilitarea învățării în ritm propriu, încurajarea cooperării între elevi pentru rezolvarea unor sarcini, ceea ce conduce la cunoaștere și acceptare reciprocă, respectarea altor opinii, înțelegerea realității. Alois Gherguț descrie câteva metode de învățare prin cooperare eficiente și în cazul copiilor cu cerințe educative speciale.

Printre acestea se numără:

- **Brainstormingul:** elevii prezintă sau scriu tot ce știu despre un anumit subiect.
- **Știu/Vreau să știu/Am învățat :** se vorbește despre ceea ce elevii știu deja despre o temă anume și după aceea se formulează întrebări la care se așteaptă găsirea răspunsului în timpul lecției, iar la finalul ei se verifică ce au aflat elevii după parcurgerea conținuturilor.
- **Turul Galeriei :** în grupuri de trei sau patru elevi se lucrează la o sarcină ce are ca rezultat un produs, care poate fi expus în clasă. Fiecare grup va examina atent lucrările celorlalte grupe, rotindu-se de la un produs la altul și se poate discuta pe margine acestora. Astfel, prin feedbackul oferit de colegi se consolidează anumite cunoștințe și se valorizează produsul obținut în grup.
- **Activitatea dirijată de citire – gândire :** presupune fragmentarea unui text astfel încât elevii pot face predicții despre ce se va întâmpla în fragmentul următor.

Alte metode activ-participative mai sunt : interviul în trei etape, predicțiile în perechi, unul stă și trei circulă, linia valorilor, masa rotundă.

Autorul precizează faptul că există o multitudine de tehnici și metode care favorizează învățarea prin interacțiunea cu ceilalți colegi, iar aceste metode pot fi selectate, reformulate și chiar îmbogățite cu alte variante în funcție de tipul disciplinei, de vârstă și nivelul de dezvoltare al elevului (Alois Gherguț, Sinteze de psihopedagogie specială, pag 281, 282).

Pentru optimizarea intervențiilor la elevii cu dizabilități, nu trebuie neglijată nici utilitatea mijloacelor și materialelor didactice variate și personalizate. Totodată, un rol important în recuperarea și integrarea acestor elevi îl au și activitățile de terapie educațională (terapia ocupațională, meloterapia, dezvoltarea autonomiei personale, ludoterapia), scopul fiind acela de a forma deprinderi de viață cotidiană (asigurarea îngrijirii propriului corp și a locuinței, folosirea serviciilor din comunitate) cultivare a

capacităților și aptitudinilor pentru muncă (elevii cu dizabilități pot fi învățați să realizeze diverse activități productive care îl pot ajuta ulterior în găsirea unui loc de muncă specific) și educarea abilităților pentru petrecerea timpului liber.

În calitate de profesor cu o clasă cu elevi cu CES, întotdeauna încerc să găsesc cele mai potrivite căi prin care să îmi însoțesc elevii către cunoaștere și integrare. Nu este simplu, dar cu dăruire, imaginație și multă răbdare se pot crea strategii eficiente care să îi sprijine în acest sens. Având ca reper lucrări de specialitate cu informații despre elemente de pedagogie și specificul dezvoltării psihoindividuale ale unui copil cu deficiențe, am realizat programe de intervenție și activități de învățare adecvate nevoilor fiecăruia. Nu folosesc ca pe o "rețetă" metodele și procedeele didactice despre care am citit, ci le adaptez contextului. Am observat că scenariile didactice care cuprind metode și tehnici interactive sunt eficiente, mai ales în cazul elevilor cu CES care sunt integrați în școlile de masă alături de colegi cu o dezvoltare tipică deoarece încurajează socializarea, spiritual de toleranță și suport.

Experiența proprie mi-a demonstrat utilitatea deosebită pe care o poate avea și jocul în procesul educativ al elevilor cu CES, făcând mai atractive conținuturile învățării care nu mai sunt văzute ca un efort prea mare de concentrare, având în vedere disponibilitatea scăzută în sensul acesta. Jocul poate stimula copilul pe mai multe planuri: senzoriomotor, intelectual, social, creativ, al conștiinței de sine și chiar terapeutic.

Pentru integrarea și recuperarea elevilor cu cerințe educative speciale este necesară tratarea demersului educativ într-o manieră interactivă astfel încât aceștia să cunoască, să înțeleagă lumea în care trăiește și să aplice ceea ce a învățat în diferite situații de viață.

Bibliografie:

Cucoș, Constantin. Pedagogie, Editura Polirom, Iași, 2001;
Radu, Gheorghe. Psihopedagogia școlarilor cu handicap mintal, Editura Pro Humanitas, București, 2000
Gherguț, Alois. Sinteze de psihopedagogie specială-Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice, Editura Polirom, Iași, 2013;
Seach Diana. Jocul interactive pentru copii cu autism, Editura Fides, Iași, 2011.

Eu și școala incluzivă

De **Alina Ignătescu**

SCOALA GIMNAZIALA MEREI (Buzău)

Școala incluzivă înseamnă conform tuturor datelor existente, o școală în care este recunoscut dreptul oricărui copil la educație. Aceasta presupune, de fapt, înțelegerea diferențelor de adaptare și învățare specifice fiecărui copil în parte. Pentru aceasta cadrul

didactic implicat într-o astfel de școală trebuie să învețe să colaboreze și să lucreze în echipă pentru a eficientiza activitățile de predare-învățare la nivelul fiecărui elev.

Articolul constituie o reflecție (și o invitație la reflecție) asupra importanței școlii incluzive și, mai ales, asupra relației în care mă aflu eu, ca profesor al unor elevi cu cerințe educaționale speciale, cu acest tip de școală.

În sprijinul profesorului sunt anunțate programe de sprijin și remediere școlară susținute de profesor de sprijin, de profesor itinerant, de psiholog, logoped și nu în ultimul rând de familie. Aceasta este noutatea sistemului de învățământ, noutate pe care o analizez și o studiez de ceva timp. Sunt formată în școala tradițională, dar doresc să mă transform într-un profesor al școlii incluzive.

Acest tip de școală are nevoie de TIMP, de tehnici noi de abordare și mai ales de multă răbdare. Ea abordează procesul de predare-învățare într-un mod dinamic, atractiv și se constituie într-un factor esențial al incluziunii sociale, ajutând la eliminarea prejudecăților legate de apartenență la un anumit mediu, la o anumită religie, sau la desființarea barierelor existente. Până aici, totul pare de fapt o școală cu profesori dedicați și care își desfășoară activitatea în folosul și spre interesul elevului, o școală care abordează procesul de predare-învățare într-un mod dinamic și atractiv și care se constituie într-un factor de bază al incluziunii sociale, contribuind la eliminarea prejudecăților legate de apartenență la un anumit mediu și la spargerea barierelor existente între diferitele grupuri din interiorul unei comunități.

În acest context, eu nu mă simt în largul meu ca și cadru didactic, nu pentru că aș avea ceva împotriva elevilor cu cerințe educative speciale sau împotriva unei anumite categorii sociale sau etnice, ci pur și simplu pentru că în momentul acesta nu sunt pregătită să fac față unei astfel de provocări. Pregătirea de care am beneficiat în timpul facultății nu a fost îndreptată spre acest domeniu, iar perfecționarea postuniversitară nu există la nivelul la care ar fi necesară. Cursurile oferite de Casa Corpului Didactic sunt insuficiente pentru a pregăti un cadru didactic reticent să facă față acestei provocări care înseamnă, de fapt, pregătirea unui astfel de elev pentru viață. Să-ți asumi integrarea unui elev cu cerințe educative speciale fără o pregătire specializată este o permanentă încercare și supunerea unui elev defavorizat deja unor experimente despre care nu știi ce rezultate vor avea.

Obiectivele educației incluzive presupun asigurarea unui start egal în viață tuturor educabililor și combaterea abandonului și a eșecului prin demersuri specifice. Cum să reușesc să realizez aceste obiective dacă posibilitatea perfecționării în acest domeniu lipsește, colaborarea cu cadre didactice specializate este aproape inexistentă, iar familia elevilor, subiect al acestei educații, nu recunoaște problema sau o ignoră, utilizând problema copiilor doar pentru a intra în posesia sumei de bani pe care statul o plătește pentru susținerea acestora.

Consider că prezența acestor elevi în colectivul școlilor de masă nu este realizată corect din punct de vedere legal. Această incluziune a fost introdusă în școala românească pe principiul formelor fără fond, lucru care nu are cum să aibă rezultate bune. Acești elevi sunt, fără îndoială, izolați, evitați, excluși. Aceasta este realitatea crudă, mult diferită de ideal. Abia acum, în ultimii ani, școlile încep să se implice în încercarea de a forma cadrele didactice pentru ca nivelul de profesionalism al acestora să crească și ele să poată

rezolva problemele cu care se confruntă la clasă și să transforme școala tradițională într-o școală prietenoasă pentru toți copiii.

În acest moment, absolvind cursul „Educație incluzivă”, propus de CCD Buzău, consider că am devenit mai echilibrată, deoarece am observat că fenomenul devine din ce în ce mai răspândit, însă nu pot afirma cu tărie că am devenit pro educație incluzivă așa cum este ea realizată în acest moment.

Am fost mereu împotrivă! M-a schimbat cursul urmat? Nu cred. Am însă senzația că sunt mai deschisă la informații legate de acest subiect.

Putem face educație incluzivă și altfel: cu ajutor de specialitate permanent în școală și cu sprijin total din partea familiei fiecărui elev în parte. Acești elevi, în primul rând cei cu cerințe educaționale speciale – pentru că în privința lor educația incluzivă se face foarte greu – au nevoie de logoped, de psiholog, de profesor de sprijin, toți aceștia într-o colaborare permanentă cu cadrul didactic.

Atât timp cât acest lanț este alcătuit dintr-o singură zală – cadrul didactic de la clasă – rezultatele nu vor exista, deci educația incluzivă nu va exista!

iTeach: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Pagina Revistei: www.iteach.ro/experiencedidactice